

T A
Č R

INSTITUT
MEZINÁRODNÍCH STUDIÍ
Fakulta sociálních věd
Univerzita Karlova

Městská
knihovna
v Praze

Manuál knihovny jako nástroje k integraci dětí migrantů

Manuál knihovny jako nástroje k integraci dětí migrantů

Manuál je výstupem projektu „Lokální knihovny v digitální éře jako nástroj k integraci dětí migrantů“, podpořeného Technologickou agenturou ČR (program ÉTA, doba řešení 1.7.2020 – 30.6.2023). Jeho hlavní cíl je formulovat zjištění z výzkumu způsobem, který pomůže přenositelnosti výsledků projektu a tak jejich dalšího aplikování nad rámec čtyř studovaných poboček. Cílem tohoto výstupu je pomoci k proměně knihoven v bezpečné instituce „komunitního“ typu, otevřené (nejen) dětem migrantů, pomáhajících v jejich vzdělávání, hodnotové orientaci, a většímu sepětí s místní společností.

Na základě výzkumu (jeho detailní popis viz druhý výstup z projektu pod titulem „Role knihoven v integraci dětí migrantů - zpráva z výzkumu a aplikační doporučení“) byly identifikovány tři oblasti, kterým by se knihovny měly věnovat, aby pomohly integraci dětí cizinců do české společnosti. Zde prezentované závěry jsou využitelné i pro celkové zatraktivnění knihoven pro děti a mládež obecně. Tento materiál zároveň nepřichází s ničím, co by nebylo možné aplikovat v podmínkách českých veřejných knihoven, jelikož níže uvedené náměty jsou opřeny o již existující praxi v knihovnách nebo je výzkumníci v prostředí sledovaných poboček Městské knihovny v Praze (dále jen MKP) sami testovali.

„...my nechceme co nejoriginálnější nápad, který by se co nejvíc zalíbil mládeži – takové nápady často končí neúspěchem, protože se vlastně ani nikdo dětí nezeptal, zda něco takového chtějí.¹“

Knihovna radikálně komunitní

Pojem „komunitní“ se v českém knihovnictví vyskytuje již alespoň dvě dekády a pro mnoho knihovnic a knihovníků se stal poněkud zprofanovaným „buzzword“, jež je nutné uvádět v příslušných zprávách a výkazech, bez hlubšího zamýšlení se, co všechno by mohlo znamenat. Aby bylo dosaženo kýženého cíle „komunitnosti“, knihovny často organizují již osvědčené akce pro veřejnost (víceméně stále stejnou skupinu), případně distribuují letáčky či několik vybraných knižních titulů při různých příležitostech v dané lokalitě. Smysl „komunitní knihovny“ je tak zdánlivě naplněn. V prostorovém kontextu pak určitým nechtěným efektem snahy o „komunitní knihovnu“ může být jednoduše „open-space“, ve kterém se všichni navzájem ruší a spokojený nakonec není nikdo.

1) Tomáš Řehák, Koncepte rozvoje příspěvkové organizace Městská knihovna v Praze na období 2017 – 2022, s. 2.
Dostupné zde: https://kultura.praha.eu/public/81/9c/1/2372118_735575_Koncepce_T_Rehak_final_13_12_2016_.pdf

Definice komunitní knihovny

„Kromě svých základních činností mohou knihovny vyvíjet takové aktivity, kterými by byly užitečné nejen svým registrovaným uživatelům, ale kterými by oslovovaly i širší veřejnost v místě a zároveň tak lépe zhodnocovaly své knihovnické a informační služby. Knihovnu, která vytváří prostor aktivitám ve prospěch místa, která se cíleně zapojuje do života místa, plní roli jakéhosi společenského centra, pomáhá rozvoji místního společenství/ komunity a sociální integraci na místní úrovni, takovou knihovnu nazýváme komunitní.“²

„Veřejná knihovna typu městské či obecní aktivně pomáhající rozvoji komunity v místě svého sídla, a tak propojující tradiční knihovnické a informační služby s činnostmi komunitního centra. (Komunitu tvoří lidé žijící ve výše vymezené oblasti různého věku, pohlaví, vzdělání, společenského po stavení apod.) Knihovna se nezaměřuje pouze na zaregistrované čtenáře, nýbrž na všechny skupiny lidí patřící do místní komunity. Plánovitě a systematicky vytváří podmínky pro ty služby, kterými může reagovat na potřeby komunity za účelem jejího rozvoje (navazování a posilování vazeb mezi jednotlivými členy). Poskytuje prostor pro kulturní, vzdělávací a volnočasové aktivity jednotlivých skupin lidí (např. otevřené kluby v knihovnách, projekty propojující různé skupiny i jednotlivce společnou činností). Rozvíjí také programy pomáhající v integraci znevýhodněných skupin do místní komunity (např. kurzy pro nezaměstnané či programy pro děti ohrožené sociální exkluzí). Intenzivně spolupracuje s místními organizacemi a institucemi a svými aktivitami podporuje propojování veřejného a soukromého sektoru, rozvoj partnerství mezi organizacemi a představiteli veřejné správy, neziskovými organizacemi, podnikateli a občany (např. společná setkání zainteresovaných nad konkrétním aktuálním problémem místa).“³

2) Zuzana Ježková, Knihovna tzv. komunitní, Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás, 16 (2006)/ 1.

3) Jaroslava Havlová, Komunitní knihovna. In: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy, 2003. Dostupné zde: https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000013746&local_base=KTD

Z definic komunitní knihovny běžně užívaných v českém odborném diskurzu (viz rámeček) je však patrné, že větší důraz na tento aspekt nemusí nutně znamenat jen více zmiňovaných „akcí pro veřejnost“ a větší nároky na organizaci a administrativu. Znamená to spíše dělat akce jinak, přičemž počet těch, které organizuje sama knihovna, může naopak klidně klesnout. Slova z výše uvedených definic jako „vytváří prostor“ nebo „poskytuje prostor“ lze totiž chápat doslovně jako skutečné poskytování prostoru těm subjektům z dané komunity, kteří knihovnu dokážou smysluplně využít.

Když ale knihovna takto **pustí „komunitu“ dovnitř**, měla by být zároveň schopna stejným způsobem **proniknout ven do „komunity“**. Právě v této oboustranné prostupnosti může být jeden z klíčů k naplnění smyslu komunitní knihovny, aniž by to znamenalo úplné přetížení a vyhoření knihovního personálu. Pokud totiž aktivity vymýšlejí a organizují stále stejní lidé, vede to nejen k jejich přílišnému tematickému zúžení, ale nutně i k vyčerpání invence a energie daných pracovníků.

Plánuje místní umělecká škola malý komorní koncert svých žáků nebo zvaných umělců? Co kdyby ho uspořádala v knihovně? Má umělecká škola výtvarná díla svých žáků či absolventů? Co kdyby je vystavila v knihovně a uspořádala v ní vernisáž?

Knihovna tak nemusí nutně sama organizovat a plánovat „komunitní akce“. Stačí dát dostatečně zřetelně najevo, že je připravena vyjít vstříc zájmu a nápadům ze strany ostatních komunitních partnerů. Vedení a personál knihovny však musí odbourat určitou psychickou bariéru kontroly „svého teritoria“ a překročit hranici komfortní zóny tím, že prostor a zázemí knihovny prostě „půjčí“.

Stejně lze uvažovat i druhým směrem. Plánuje knihovna interaktivní vzdělávací program pro straší školní děti, jehož průběh by mohl rušit ostatní čtenáře nebo pro nějž je prostor knihovny příliš stísněný? Co ho přenést do nedalekého nízkoprahového klubu, skautské klubovny nebo domu dětí a mládeže? Pokud knihovna plánuje obvyklou akci pro dospělé, např. autorské čtení nebo besedu se zajímavými lidmi (např. cestovateli), proč nevyužít třeba místní kavárnu nebo salonek v restauračním zařízení? Provozovateli by taková akce přinesla zisk, účastníkům by zas poskytla příjemný pocit z uvolněného prostředí a možnosti občerstvení.

Změna v přístupu k aktivitám knihovny v uvedeném směru více otevře **prostor aktivitám „zdola“**, takže se již pracovníci nemusí trápit vymyšlením něčeho, o co ve výsledku stejně nemusí být dostatečný zájem. Pokud se nový směr osvědčí a zainteresované subjekty ale i sami čtenáři se přesvědčí, že knihovna je otevřená jejich nápadům, více se osmělí a činnosti vně i uvnitř knihovny budou pravděpodobně přibývat. Aktivita personálu tak může spočívat v tom, že se bude ptát a možnosti knihovny iniciativně nabízet, spíše než vymýšlet vlastní kulturní či jiné události.

„Pro realizaci specializovaných vzdělávacích programů knihovny využívají efektivní spolupráci s dalšími partnery (různými veřejnými i soukromými subjekty), kteří dodají potřebné odborné znalosti, zatímco knihovna dle svých možností poskytuje prostory, organizační zabezpečení a propagaci akce. Spolupráce může fungovat oboustranně. Tímto způsobem mohou (zejména malé) knihovny významně rozšířit svou nabídku vzdělávacích akcí. Velká příležitost je v rozvoji sítě spolupracujících institucí (neziskových, dalších příspěvkových organizací i soukromých subjektů, které by s knihovnami kooperovaly na pravidelné bázi) a v hledání synergií a spolupráce. Ne všechny knihovny jsou ve své lokalitě zapojeny do komunitních aktivit.“⁴

Dalším problémem spojeným s určitou exkluzivitou a uzavřeností knihovního prostoru – bez ohledu na počet konaných „akcí pro veřejnost“ – je otázka **cílové skupiny**. Z výše uvedené definice je zřejmé, že komunitní knihovna má oslovovat „všechny skupiny lidí patřící do místní komunity“, bez ohledu na to, zda jde o registrované čtenáře či nikoliv. Při pohledu na obvyklé aktivity knihoven směrem k veřejnosti je patrné, že děti staršího školního věku a mládež jsou v nich zastoupeni spíše okrajově nebo vůbec. Důvody jsou zřejmé. Mnohem snáze se pracuje s malými dětmi, které jsou obvykle vděčnými účastníky, nadšenými z každého programu, nebo s dospělými, zvláště seniory, kteří jsou ukázněni a dbají pokynů personálu. K této druhé skupině má obvyklý knihovní personál celkově blíže, takže je logické, že dokáže tuto skupinu nejsnáze oslovit.

Druhým důvodem je jistě i fakt, že právě u skupiny starších dětí a mládeže obvykle klesá zájem o návštěvy knihovny, takže hrozí, že i dobře míněný program pro tuto skupinu by se nesetkal s dostatečným ohlasem. Tato skupina, zvláště pokud si nenašla chodit do knihovny v útlém věku, pak vnímá knihovní prostředí jako příliš formální a „vysokoprahové“, ve kterém se necítí komfortně. Ještě více to může platit pro děti cizinců, kteří mohou pocíťovat nejistotu jazykovou (bojí se oslovit pracovníka knihovny nebo být jím osloveni) či obecně kulturní, tj. jak se v knihovně chovat, co se smí a nesmí, co se v ní obvykle dělá apod.

Pokud chce být ale knihovna skutečně komunitní, neměla by na tuto cílovou skupinu rezignovat. Navíc právě v případě této cílové skupiny může obzvláště plnit svou společensky významnou úlohu jako instituce vzdělávací a v širším slova smyslu integrační, což opět platí tím více pro děti cizinců.

Tak jako ve výše popisovaných příkladech i řešení tohoto problému nemusí znamenat více námahy či náročné překvalifikování knihovnic a knihovníků na pedagogy a vychovatele. Opět je klíčem k úspěchu přizvání dalšího subjektu z místní komunity (např. skautského či jiného oddílu), který to „s mládeží umí“, aby některé své k tomu vhodné aktivity provedl v prostorách knihovny. Tímto „**outsourcingem**“ programu s mládeží na jiný subjekt může knihovna vyřešit jak chybějící personální kapacity s danými kompetencemi, tak se jí zároveň podaří snížit práh pro tuto cílovou skupinu. Už samotným pobytem v prostorách knihovny si děti a mládež přivyknou na knihovní prostředí, přestože aktivita, kvůli které v knihovně jsou, může mít zcela „neknihovní“ zaměření. Budou tak snáze schopni a ochotni do takto „odčarované“ knihovny přijít i sami při jiné příležitosti.

Vhodné je domluvit se se zájmovými sdruženími v okolí knihoven, např. s uměleckými školami, skautskými či jinými oddíly a školami, zejm. školními družinami, aby pro některé své kroužky a činnosti v určité termíny nebo příležitostně využívaly prostory knihovny. Pokud nemá knihovna samostatný oddělený prostor, může vytipovat pro tyto činnosti méně navštěvované časy v rámci otevírací doby nebo knihovnu poskytnout mimo otevírací dobu, např. večer či o víkendech. Knihovna může posloužit nejen samotným dětem jako ozvláštnění a zpestření programu jejich volnočasového kroužku, ale bohatě se vyplatí i knihovnám. Děti totiž nenásilnou formou seznámí s knihovnou, která se tak pro ně stane více „domácím“ prostředím, takže si do ní zvyknou chodit. Knihovna se stane součástí „mentální mapy“ ve vědomí dětí.

Snížení „vysokého prahu“ lze dělat i zcela záměrně konkrétními kroky ze strany pracovníků knihovny. Opět je vhodné zapojit externí aktéry, např. školy. Jednoduchým principem, který pomůže snížit psychologické bariéry a umožní dětem cítit se v nich „jako doma“, je **mít v knihovně něco „svého“**.

Oslovte okolní školy, ať jejich žáci v rámci hodin výtvarné výchovy vytvoří něco, co by mohli umístit v knihovně. Může jít třeba o plakát, komiksový strip, sošku (např. kaširovanou nebo z pálené hlíny), závěsnou ozdobu na osvětlení či jinou dekoraci. Starší děti mohou vyrobit něco z méně tradičních materiálů, např. odpadních plastů či kovu. Děti danou věc zpracují společně nebo mohou vytvořit něco každý sám, z čehož vznikne např. série obrazů. Umístěním tohoto výtvaru (výtvarů) v knihovně, zejména v její vstupní části, může být důležitým symbolem, který dětem (nejen konkrétním tvůrcům) knihovnu přiblíží. Děti se v ní mohou cítit přirozeněji a ztratí ostych do knihovny vstoupit.

Velmi vstřícným gestem ve vztahu k dětem cizinců může být oslovení za stejným účelem sdružení migrantů nebo přímo jednotlivé rodiny cizinců. Jak asi bude působit na dítě z rodiny Číňanů nebo Kazachů, které se do této doby ostýchalo do knihovny vstoupit, když bude mít knihovník či knihovnice u vstupu na pultě jeho sošku nebo za sebou pověšenou jeho malbu? Děti z etnických menšin mohou navíc přinést do knihovny a zařadit do jejího fondu i knížky ve svém rodném jazyce, což může mít opět jak symbolický (pocit přijetí), tak praktický efekt, a to nejen pro dané dítě. Dalším takovým gestem mohou být vícejazyčné nápisy. I ty však lze pojmout atraktivnějším způsobem, který zároveň snižuje pomyslný vysoký práh ve vstupu do knihoven.

Vytvořte nápisy psané dialogicky ve stylu komiksových bublin v jazycích etnických menšin ve vaší komunitě, např. ve vietnamštině či ukrajinštině. Nějaký z dialogů ale může být i v češtině. Bublíny (na silnějším kartonovém papíru) budou rozvěšeny na různých místech, zejména u vchodu, ale i na jednotlivých regálech, v různých odděleních apod. vždy tak, aby vizuálně vytvářely krátký dialog. Například:

Můžu si půjčit knížku domů?

Ano, ale nejdříve se u nás zaregistruj. Tady vyplň přihlášku.

Bublina 1: Jsem holka a je mi 14 let. Poradte mi, co všechno můžu v knihovně dělat.

Bublina 2: Můžeš si u nás sednout na pohodlné křeslo a číst si něco svého nebo jakoukoliv knížku nebo časopis, který u nás najdeš. Táhle v tom koutě (šipka) nebudeš nikoho rušit, takže si klidně můžeš povídat s kamarádkami, můžete se tam společně učit do školy nebo točit videa. Můžeš si u nás nabrat pitnou vodu nebo pít vlastní nápoje, ale jídlo si nech na ven. Záchody jsou vzadu za rohem/ o patro výš (nákres). Na nástěnce (šipka) uvidíš kalendář akcí, které se konají u nás nebo jinde ve městě, a letáky s pozvánkami. Když tě něco zaujme, vem sebou kamarády a přijďte! ...

V případě, že neziskové organizace či další subjekty v dané komunitě chybí nebo nejeví zájem o spolupráci s knihovnou, vždy je v dané lokalitě **škola**. Pro komunitní knihovnu by právě škola měla být klíčovým partnerem. Samozřejmě to neznamená, že knihovny se školami nespolupracují, ale komunitní knihovny mají potenciál stát se jakýmsi detašovaným pracovištěm škol, které s nimi fungují v symbióze. Knihovna může sloužit jako **příležitostná „učebna“** například pro výuku češtiny a jazyků, ale i dalších předmětů nikoliv proto, že by měla podmínky pro výuku lepší, ale jednoduše proto, že tímto nenásilným způsobem knihovnu žákům zpřístupní a výuku oživí. Zvláště se tato symbióza obou subjektů nabízí, pokud je knihovna v bezprostřední blízkosti školy, což zejména na menších městech bývá často. Knihovna může sloužit mladším žákům pro aktivity družiny nebo starším pro projektovou výuku (např. v rámci projektových dnů), případně jako prostor pro doučování (či výuku češtiny pro cizince) nad rámec standardní výuky. Případným obavám z vyrušování ostatních čtenářů lze předejít vhodným výběrem doby školních aktivit v knihovně. Zejména dopolední termíny jsou vhodné kvůli celkově slabší návštěvnosti knihoven v tuto část dne (někde v tu dobu není knihovna otevřena pro veřejnost vůbec).

Spolupráce obou institucí může ale probíhat i v druhém směru. Řada knihovníků a knihovnic má hluboké znalosti různých oblastí literatury, případně dalších oborů. Proč by takto kvalifikovaní lidé nemohli být příležitostně přizvaní do výuky českého jazyka a literatury, občanské nauky, základů společenských věd nebo dalších předmětů? Opět zde primárně nejde o to, že by škola vlastními kvalifikovanými pracovníky nedí-

sponovala. Žáci se ale setkají a seznámí s člověkem, kterého skutečně v knihovně potkají, což jim může psychologicky výrazně usnadnit její návštěvy.

Tandemový vztah s knihovnou je však výhodný i pro školu samotnou a v širším kontextu pro celou společnost. Svým žákům škola vytváří návyk užívat toto bezpečné místo s kulturně-vzdělávacím rozměrem, které je zároveň nezatíženo pocitem povinnosti a stresu, jež v mnoha dětech škola vyvolává.

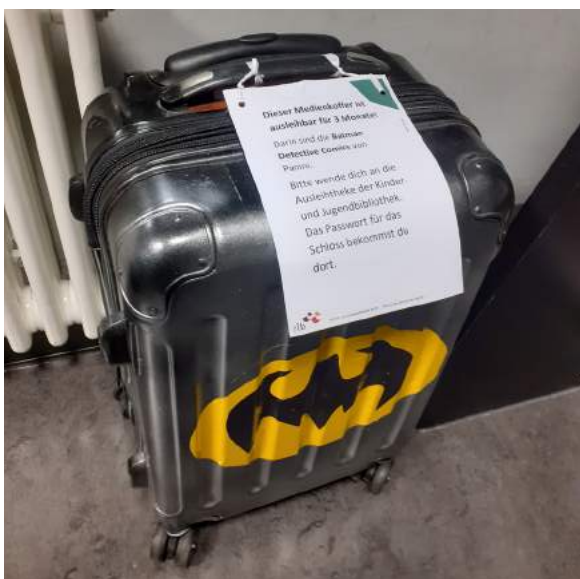
V rámci projektu, ze kterého vznikl tento text, se uskutečnilo několik výzkumných setkání s dětmi ze škol v okolí sledovaných poboček. Jedním z cílů těchto setkání bylo získat od dětí náměty na úpravy knihoven, které by jim umožnily cítit se v knihovnách lépe. Děti mimo jiné navrhovaly zřídit v knihovnách:

- Prostor pro virtuální realitu
- Automaty na občerstvení (sušenky, nápoje apod.)
- Lednici, do které by si mohly po dobu své přítomnosti v knihovně uschovat svačinu a nápoje
- Boxovací pytel nebo nějakou jinou pomůcku na fyzické odreagování (např. hrazda ve dveřích, žebřiny na stěně, žíněnka)
- Minikino (útulný prostor se zatemněním a možností promítání)
- Otáčecí (válcový) regál na knihy
- Sedací pytle a pohodlná křesla či pohovky
- Koberce vytvořené na zakázku se vzory či potisky, které si navrhnou samy děti ve škole (např. v rámci školní soutěže)
- Herní prostor uvnitř knihovny či v exteriéru (ping-pong, laser-game, minigolf)
- Knihovní zahrádku, případně minizoo
- Místnosti v designu počítačových her či literárních a jiných témat (manga, squid game, historické, pohádkové, přírodní...)

Berlínská knihovna Amerika-Gedenkbibliotek zavedla několik nápaditých inovací týkajících se mimo jiné dětí a mládeží oblíbených komiksů. Komiksové sešity s populárními hrdiny (v tomto případě Batman z vydavatelství Panini) jsou umístěny ve stylovém kufříku (viz foto), který si zájemce půjčí celý na tři měsíce. Knihovní služba mu jen sdělí kód od zámku na kufrovém zipu.

Druhý příklad se týká taktéž oblíbených komiksů v japonském stylu manga. Knihovna pro ně zřídila samostatnou místnost s prvky v designu manga (viz foto na další straně).

Fota: O. Klípa

Knihovna tvárná a proměnlivá

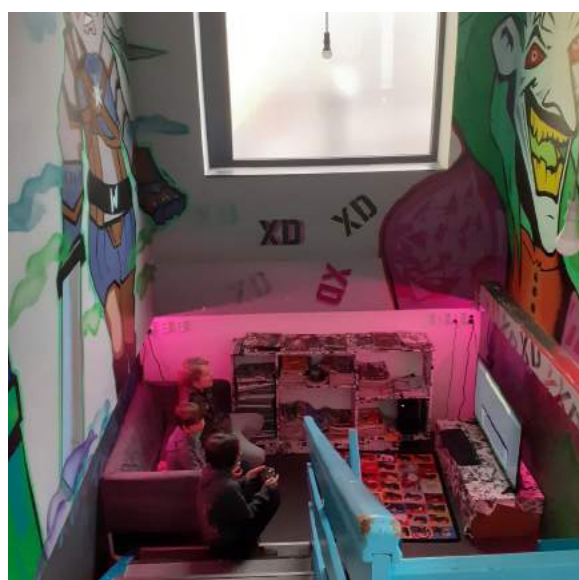
Veřejné knihovny ve své snaze o uspokojení různých skupin obyvatelstva často narážejí na prostorová omezení. Mnoho knihoven je skutečně velmi malých nebo architektonicky nevhodně řešených, například kvůli propojení s jinými subjekty v jedné budově, což jim značně ztěžuje působení. Nejenže v takových podmínkách nelze uskutečnit některé akce, ale i v běžném provozu se čtenáři ruší. Někdo chce studovat, někdo si chce naopak povídat a hrát hry (od dětských stavebnic přes deskové hry až po hry na počítačích nebo mobilech). Nejčastěji se tak ruší různé věkové skupiny, např. mládež a senioři, ale i různé skupiny dětí vzájemně. Typicky malé děti ruší ty starší, které si chtějí číst nebo dělat úkoly do školy, nebo mládež svou hlučnou a mnohdy nezdvořilou komunikací ruší děti mladší.

Ať již právem či neprávem, nedostatek prostoru – stejně jako chybějící finance – se mohou stát oblíbenou výmluvou, proč některé potřebné změny nelze provést. Řešení těchto obtíží však lze zajistit **větší flexibilitou: prostorovou, časovou i personální**. Taková opatření přitom mohou přinést výrazný efekt prakticky bez zvýšených nákladů.

„Prostorové zajištění činnosti knihoven je jeden z nejvýznamnějších limitujících faktorů budoucího rozvoje. Přibližně 40 % veřejných knihoven nemá dostatek prostoru pro setkávání a komunitní aktivity. Ve třetině veřejných knihoven v posledních 20 letech neproběhla žádná investiční akce ani obnova interiéru. I přes řadu investičních aktivit v knihovnách se nedaří zcela odstranit dlouhodobou investiční zanedbanost v této oblasti. Polovina veřejných knihoven nemá bezbariérový vstup do budovy, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel (61 %). Více než čtyřicet procent knihoven nemá zajištěn bezbariérový přístup po všech prostorech knihovny, nejhůře jsou na tom opět knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel. Knihovny většinou sídlí v prostorách, které nebyly primárně zbudovány pro knihovnickou a vzdělávací činnost.

Třetina veřejných knihoven nemá pro vzdělávací aktivity dostatek prostor, chybí jim také prostory pro výtvarné a tvůrčí dílny.⁴⁵

Flexibilita prostorová znamená schopnost **upravovat interiér tak, aby v různé době** (ať již pravidelně či podle potřeby) **vyhovoval různým skupinám čtenářů a programu**. Pokud knihovna nemá vlastní sál, kde by mohly probíhat besedy, diskuse, přednášky, promítání apod., měla by zvážit instalaci posuvných knihovnických regálů, které by bylo možné vždy na omezený čas odklidit z prostoru. Pokud nemá klidnou místnost, vhodnou pro četbu, studium nebo tichou týmovou práci, může se inspirovat velkým množstvím různých mobilních prvků, které alespoň částečně tyto aktivity zpříjemňují. Ať už se jedná o paravány, mobilní odhlučňené stěny, křesla či soupravy křesel s odhlučňovacími bočnicemi nebo zástěnou apod. Existují také speciální sedačky určené k poslechu hudby, které na stejném principu naopak brání šíření zvuku do prostoru, jako například tato z městské knihovny ve Frankfurtu nad Odrou (viz foto).

Fota: O. Klípa

Uvedené prvky mohou být v knihovně umístěny trvale a jen se podle potřeby přeskupují. Variabilní prostor pak skýtá mnohem větší možnosti také dětem a mládeži, jak v případě, že si chtějí v tichosti číst nebo studovat, tak v případě, že se pro ně koná akce, která by rušila ostatní.

Flexibilita ale může znamenat i využití netradičních míst a ploch – třeba i s využitím netradičních materiálů – v knihovně. Například městská knihovna Dobříš se jako řada jiných knihoven také potýká s nedostatkem vyhovujících prostor. Jako zázemí pro mládež, které by jí designově vyhovovalo a přitom bylo stranou od hlavních částí knihovny, nakonec zvolila nevyužívanou schodištní šachtu (viz foto výše vpravo).

5) Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030, s. 13.
Dostupné zde: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-2021-2027/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027>

„Tam, kde nelze zónovat v prostoru, nastupuje zónování v čase. Myšlenka je jednoduchá: knihovna, která je v jednu chvíli návsí, se v jiném čase stane školou a ještě jindy třeba hospodou. Myšlenka je jednoduchá, realizace podstatně složitější. Vyžaduje velmi flexibilní uspořádání interiéru a nábytek, jehož funkce lze snadno proměnit. Regály musejí mít kolečka, aby se daly odsunout stranou, sedací nábytek musí být snadno sestavitelný do různých uspořádání.“⁶

„...snaha o neatřelost se snadno může někomu zdát jako nevkus, přizpůsobení určité cílové skupině zase jako kýč a inovace jako nevhodný zásah do tradičního fungování knihovny. Přesto je třeba mít odvalu k experimentům, musíme si ale být vědomi, že všem se zavděčit nelze a že hledání cest občas skončí ve slepé uličce. Pomáhá při tom snaha o střídmost, důraz na funkčnost hledaných řešení a určitý minimalismus. Klíčovým slovem je také flexibilita – hledáme takové řešení, které usnadní zónování v čase a nepetrifikuje určitý stav věcí na celá desetiletí.“⁷

Knihovna omezená prostorem se může pokusit **využít také exteriér**, aniž by přitom musela nakupovat pozemky či podstupovat finančně náročné stavební úpravy. Pokud sídlí v nadzemních podlažích a má k tomu podmínky, může instalovat například závěsný balkon. Více možností ale skýtá prostor na pozemcích okolo knihovny. Pokud patří obci, lze předpokládat, že k jejich využití knihovnou bude jako zřizovatel svolná. Opět nemusí jít o finančně náročné stavby, ale například o různé **druhy stanů**, které lze snadno (v letním období) instalovat a posléze zas snadno složit. Lze tak vybrat podle velikosti, účelu využití nebo i tematické souvislosti s programem, např. indiánské týpí nebo středověké šapitó. Jako bytelnější stan s celoročním provozem je ideální (byť finančně nákladnější) jurta (viz foto). Právě programům s dětmi dodají dobrou atmosféru a přitom nenaruší chod knihovny. Velmi praktická, manipulovatelná a přitom esteticky dobře upravitelná (např. do stylu „cirkus“ nebo „divoký západ“) může posloužit – ideálně dřevěná – **maringotka**. Pro trvalejší provoz a lepší zázemí, byť s nutností vyšších pořizovacích nákladů, může knihovna zakoupit kompletní mobilheim. Určitou „prodlouženou rukou“ knihovny do venkovního prostoru jsou také stále častější biblioboxy pro samoobslužné vracení knihy. I ten může být pojat v nevšedním designu, například v podobě stylizované sochy (pohádková bytost, transformer...), nebo alespoň sloužit jako prostor k oznamování aktuálního dění v knihovně formou dočasných polepů, třeba i vícejazyčných.

6) Řehák, Konceptce, s. 67.

7) Řehák, Konceptce, s. 68.

Foto: O. Klípa

Venkovní prostor ale nemusí být jen v bezprostřední vzdálenosti. Řada knihoven vyráží se svými **službami „mezi lidmi“** například formou bibliobusů či jinými formami „mobilní knihovny“. I tento méně formální způsob může pomoci seznámit s knihovnou čtenáře, kteří by do ní jinak sami nevstoupili.

S prostorovou variabilitou velmi souvisí i flexibilita otevírací doby. V případě, že by nějaký program i při větší snaze znemožnil běžný provoz v knihovně, nabízí se možnost konat ho **mimo běžné otevírací hodiny**, např. večer nebo o víkendu, případně otevírací doby vhodně upravit. Při troše nadsázky lze říct, že ideální chvíle pro život starších dětí a mládeže v knihovně je paradoxně zavírací doba.

V městské knihovně v Dobříši využívají zavírací dobu pro různé aktivity, které by mohly rušit ostatní čtenáře. Například v dopoledních zavíracích hodinách se konají programy pro nejmladší děti s maminkami (tzv. knihomrně). O víkendech se několikrát v roce konají herní akce pro mládež s deskovými nebo videohrami, které bývají doprovázené dalším atraktivním programem (přednášky, workshopy, virtuální realita apod.). Knihovna je pro veřejnost zavřena také každý čtvrtek, kdy se zde konají akce jiných organizací.

Nakonec je nutné dodat, že nezbytnou podmínkou k úspěšnému fungování takto pojaté flexibility je vstřícnost k **nestandardní pracovní době**. Pokud například knihovník dětského oddělení tráví s dětmi a mládeží čas v knihovně o víkendech nebo po večerech, měl by mít právo vybrat si volno v jinou dobu. Samozřejmě i on sám musí

být připraven v takto nestandardní časy se své práci věnovat. Vhodným řešením může být také dělení úvazků a další formy flexibilnějších pracovních pozic nebo kompenzace přesčasů formou odměn či jiných benefitů.

Knihovna dětí, ne jen pro děti

Výše popisované způsoby, jak dětem knihovny zaaktivnit a jak jim v knihovnách vytvořit prostor ještě nemusí nutně znamenat, že se rázem jejich návštěvnost v knihovně zvýší a že se budou nadšeně účastnit programu pro ně určeného. Straší děti a mládež jsou často nedůvěřivé k tomu, co pro ně při vši snaze vymýšlí a kam se je v dobré víře snaží dostat „dospěláci“. Aby si tato věková skupina knihovnu skutečně osvojila, musí se v ní **cítit svobodně** a v rámci možností jako v prostoru, který je **také tak trochu „jejich“**.

Z druhé strany ale knihovna těžko může komukoliv svěřit svůj prostor, ať si v něm dělá, co chce. Potřebuje mít důvěru v ty, kdo ji chtějí využít. Zároveň nemůže jednoduše spoléhat, že budou z ničeho nic přicházet dětská čtenářská se skvělými nápady, které budou schopni zrealizovat. Na základě zkušeností z knihoven v Česku i zahraničí se ukazuje, že dobrou metodou je využití **dětských dobrovolníků**. Knihovna tak získá v dané věkové skupině „spřízněnou duši“, se kterou může postupně rozvíjet spolupráci, takže má dobrovolník čas seznámit se s chodem a možnostmi knihovny. Personál má zas dostatek času a příležitostí sledovat, zda je daný dobrovolník skutečně důvěryhodnou osobou, jejíž nápady mu může pomoci realizovat. Přínos dětského dobrovolníka pro knihovnu je tak především nepřímý a dlouhodobý. Samotná výpomoc na různých akcích není tak podstatná jako fakt, že aktivní dobrovolník sebou **přivede další nové návštěvníky** své věkové vrstvy, takže umožní knihovně naplňovat svou společenskou roli vůči této jinak hůře oslovitelné skupině.

Jak ale v situaci, kdy starší děti a mládež chodí do knihoven jen sporadicky, takového dobrovolníka najít? Ze zkušeností knihoven, které mají v tomto směru dobré výsledky, je možné sledovat dvě cesty. Jednoduše řečeno, **s „klubem“ v knihovně a bez něj**. Základem je uspořádat nějakou jednorázovou či pravidelnou ak-

tivitu, která by děti a mládež zaujala, a tuto aktivitu dobře zpropagovat (letáky, plakát, sociální sítě atd.), ideálně ve spolupráci s místními základními a středními školami.

Oblíbenou akcí, která může zaujmout děti a mládež, je například kreslířský workshop s komiksovým tvůrcem, setkání se známým youtuberem, workshop break-dance nebo street-dance (pokud jsou k tomu vhodné prostory, např. s využitím exteriéru), cosplay akce, larp hry, večerní program zaměřený na oblíbení literární žánr (fantasy, young adult, horory) spojený s „přespávačkou“ v knihovně. Například v městské knihovně Dobříš knihovnik vede pravidelná setkávání hráčů s kartičkami „Magic“ a několikrát ročně organizuje herní víkend s deskovými hrami.

Každá taková aktivita může sloužit jako příležitost k oslovení vytipovaných dětí a mládeže, zda by nechtěli při podobných akcích pomáhat a/nebo je spoluorganizovat. Oslovení může proběhnout osobně nebo prostřednictvím vhodného „náborového“ letáčku či plakátu, jako to dělá například knihovna Třinec (viz foto). Pokud daná osoba s angažováním se v knihovně souhlasí, může být zařazena do společného mailinglistu nebo – pro tuto věkovou skupinu vhodnější – whatsappové skupiny.

Foto: knihovna Třinec

Hledáme nové dobrovolníky!

Rozšiř s námi partu DOBRA K3 a pomáhej, kde bude potřeba!

Proč?

- budeš s námi pomáhat rozvíjet knihovnu i město
- zažiješ mnoho akcí i festivalů
- a zapojíš se do jejich organizace
- poznáš spoustu nových lidí
- a třeba spolu můžeme dělat svět lepším!

Stáči napsat nebo zavolat
icm@knihovnatřinec.cz
558 999 130
www.knihovnatřinec.cz

středy od 15.00 v Mklubu

Budeme se na tebe těšit!
Klára, Agáta a Ondra

V některých knihovnách funguje také „**klub přátel**“ jako **virtuální sdružení** příznivců knihovny. Členství v něm je nabízeno každému hned při registraci. Členové klubu pak dostávají pravidelné pozvánky na akce, ale také případné výzvy s žádostí o výpomoc. Klub přátel může být pro vybrané situace rozčleněn podle věku, takže děti a mládež dostávají upozornění a výzvy zvláště na akce, které se jich týkají. Vhodným místem k oslovení potenciálních dětských dobrovolníků jsou různé organizace sdružující mládež v okolí (neziskovky, skaut atd.) a samozřejmě opět škola. Ať již během programu knihovníka či knihovnice ve škole nebo školní exkurze do knihovny. Je navíc dobře možné, že místní neziskové organizace či školy už pracují s nějakým okruhem svých dětských dobrovolníků, kterým zapojení se do knihovny mohou přímo nabídnout.

Výzkumný tým tohoto projektu se rozhodl provést experiment se získáním dobrovolníků ve sledovaných pobočkách MKP, které s nimi dosud neměly zkušenosti. Cílem bylo získat dobrovolníky na činnost, která by pro ně byla dostatečně atraktivní, ale zároveň by přímo posloužila daným pobočkám, takže by nešlo o samoučelnou „náborovou“ aktivitu. Bylo zvoleno natočení **krátkého prezentačního videa** knihovny ohledně knižního fondu a možností, které knihovna nabízí ke vzdělávání a trávení volného času, avšak zcela svobodně samotnými dětmi a jejich technikou (mobilní telefon). Měla být natočena stylem, kterým děti běžně natáčejí podobná videa o sobě a svých aktivitách, aby byla knihovna zachycena jejich očima. Video by si pak samy sdílely svými cestami, případně též daly k dispozici knihovně, a tak ji zpropagovaly ve své věkové skupině. Jako inspirační zdroje sloužila tzv. booktoková videa, v nichž se většinou v několika sekundách prezentuje, co daný člověk četl, chce číst, líbilo se mu... Nebo se netradičním způsobem láká na obsah knihy.

Děti byly s tímto nápadem osloveny během programu výzkumníků na základních školách v okolí knihovnických poboček. Záměr rychle pochopily a měly o aktivitu zájem, jelikož se v každé třídě našel někdo, kdo pravidelně natáčí videa na TikTok nebo Youtube. Problém nastal pouze v organizaci aktivity, protože výzkumníci – na rozdíl od učitelů či knihovníků – nebyli s dětmi v pravidelném kontaktu a neměli právo mimo samotnou (školou či knihovnou schválenou) výzkumnou činnost nezletilé osoby oslovovat. Přesto ale skupina žáků z jedné ze škol v knihovnické pobočce zdařilé video s využitím video efektů a hudby natočila a poskytla ho jako „experiment“ pro výzkumné účely (viz foto).

Aktivitu lze různými způsoby obměňovat podle vůle knihovníků nebo dětských dobrovolníků. Například v nich můžou vystupovat pracovníci knihoven (formou rozhovoru), případně mohou s natočením videa pomoci spolupracující neziskové organizace v okolí knihoven či profesionálové v oboru, aby bylo video snáze využitelné k oficiální propagaci. Tvorbu videí dětskými dobrovolníky lze pojmout i jako soutěž s hodnocením porotou a (slavnostním) vyhlášením výsledků ve škole či knihovně. V případě, že se video povede k všestranné spokojenosti, lze využít více způsobů jeho distribuce (sociální sítě či www stránky škol, knihoven, neziskových organizací, městských úřadů apod.).

Foto: O. Klípa

Pokud má knihovna dostatečné prostory a personální kapacity, jeví se jako nejefektivnější metoda **vyčlenění části knihovny jako „klubu“** s upraveným designem a provozem. Takto funguje klub například v městských knihovnách v Třinci a Havířově. Základním znakem takového „klubu“ je především určitá **svébytná identita**, se kterou se mladí uživatelé snáze identifikují než s klasickou knihovnou. Jde o samostatný dětmi vymyšlený název, takže se místo „oddělení městské knihovny pro mládež“ užívá „M-klub“ (v Třinci) nebo „K-klub“ (v Havířově), samostatný vizuální styl (logo), design apod. „Klub“ se odlišuje od běžné knihovny celkově menším množstvím a užším profilem literatury k volnému výběru, ale i různými technickými vymoženostmi, jako jsou 3D tiskárny, příslušenství pro virtuální realitu, promítací aparatura a zároveň – pro starší děti a mládež velmi vítaná – „chillout zóna“, kde si mohou prostě odpočinout a popovídat. Pokud to prostor umožňuje, zvláště chlapci ocení pro odreagování třeba boxovací pytel (může být i samonosný, nejen závěsný). Důležitým prvkem je také větší pracovní stůl, kolem kterého se vejde více lidí. Atmosféru kolegiality mezi knihovníky a dětskými dobrovolníky navozuje také důsledné oboustranné tykání.

Kromě samostatného prostoru je hlavním rozdílem oproti běžnému dětskému oddělení **pravidelné setkávání**, kterým se týmu dobrovolníků postupně buduje a tmelí.

Setkání může být např. každý (druhý) týden, ideálně v pozdějších denních hodinách, případně po konci oficiální otevírací doby knihovny. Během setkání se knihovníci dětem věnují s činnostmi, které nelze dělat v běžném knihovním provozu, například zkoušení různé výše uvedené techniky výtvarné či kreslířské (komiksově) dílny, hraní deskových a jiných her, společné vaření nebo pečení, diskutování na různá společenská témata či zvaní zajímavých hostů. Základním pravidlem je, aby knihovník s dětmi a mládeží prováděl aktivity, které jeho samotného baví. Skutečné nadšení či naopak jeho absence děti velmi dobře vycítí, což jejich postoj k programu značně ovlivní. Pravidelná setkávání jsou také příležitostí k seznamování dětí s plány klubu a možnostmi zapojení dobrovolníků do jejich organizace. Děti zde mají také prostor přicházet s vlastními nápady na akce v klubu (včetně např. oslav narozenin) či v knihovně jako celku.

Dětské dobrovolnictví nemusí spočívat jen ve výpomoci s aktivitami dospělých nebo v organizování akcí pro sebe navzájem. Dobře se osvědčuje také dobrovolná činnost starších dětí a mládeže pro mladší děti. Velmi užitečnou činností je **doučování** mladších dětí v určenou pravidelnou dobu v knihovně. Tuto možnost knihovna zveřejní svými běžnými způsoby a zpropaguje ji v okolních školách. Knihovník pak zajistí, aby vždy v danou dobu někdo z dobrovolníků přišel. Může jít například o jednoho dobrovolníka na humanitní obory a druhého na přírodovědné. Příchozí děti se obrátí na dobrovolníky s tím, s čím aktuálně potřebují pomoci. V případě potřeby může z počátku jako tutor sloužit dospělý dobrovolník, např. z organizace, která podobnou službu také provozuje (v Praze jde o o. p. s. Nová škola).

Další osvědčenou formou dobrovolnictví starších dětí je **čtení pohádek** (nebo jiných příběhů) mladším dětem z dětského oddělení, opět ve vybranou pravidelnou dobu. Dětské dobrovolníky mohou v této aktivitě alternovat s dospělými dobrovolníky (tzv. pohádkové babičky). Například v knihovně v Třinci mají jako zpestření této činnosti rám od staré velké televize, za kterou čtoucí dobrovolník sedí. V berlínské knihovně Amerika-Gedenkbibliothek probíhá čtení pohádek ve venkovní jurtě, jejíž interiér je navíc vyzdoben ve stylu dané pohádky (pohádek).

Zásadním prvkem budujícím identitu dětí jako dobrovolníků a tedy rovnocenných partnerů pro knihovnu jsou pravidelné (každoroční) **rituály** (pasování na dobrovolníka, slavnostní zakončení roku, hodnocení, poděkování, udělování diplomů atd.) a **vzdělávání** (školení na dobrovolníka, na koordinátora dobrovolníků..., (viz foto na další straně). Aby totiž šlo o co nejvíce rovnocenný vztah, měli by dětské dobrovolníky z působení v knihovně získat víc, než jen možnost jak trávit svůj volný čas.

M klub Knihovna Třinec dobro

dobro školení

budou sušenky

pátek 9. 9. 2022 / 15.00–16.00 / Knihovna Třinec

Jsi nebo se chceš stát dobrovolníkem v Knihovně Třinec? Pak neváhej a přijď v pátek na školení DOBRA. Těšíme se na každého z vás.	Co tě čeká? - setkání s ředitelkou knihovny Martinou - proškolení BOZP - co obnáší být dobrovolníkem knihovny? - pasování na dobrovolníka – tajemný obřad a zasvěcení do tajů dobrovolnictví

Pro všechny stávající i nové dobrovolníky od 15 do 35 let.

Foto: knihovna Třinec

Důležitou složkou, která pro dětské dobrovolníky může znamenat přidanou hodnotu v srovnání například s běžnými kroužky, je zkušenost organizace akcí v prostředí převážně vnímaném jako „pro dospělé“. S tím se pojí také **uznání** ze strany dospělých, ideálně za účasti vedení knihovny či obce. Knihovna by neměla opomenout i oficiální (písemná) potvrzení o činnosti dobrovolníka a o jeho odpracovaných hodinách, ať již souhrnně (např. na konci školního roku) nebo průběžně záznamy do „karty dobrovolníka“. Některé střední i základní školy dobrovolnictví svých žáků a studentů oceňují, případně se může takové potvrzení přidat do životopisu a využít později. Pokud z aktivity dětí vzejde nějaký opravdu zajímavý nápad, knihovna by měla tento úspěch náležitě zpropagovat a děti ocenit. Jako vhodná možnost se nabízí přihlášení do každoroční soutěže „Gratias Tibi“, kterou pořádá organizace Člověk v tísni, oceňující mladé lidi angažované ve prospěch společnosti.

V souvislosti s **děťmi migrantů** hraje dobrovolnictví ještě větší roli než v případě dětí z české většinové společnosti. Přestože totiž může jít o děti bez jazykové bariéry a integrované v běžných sférách života, právě **vnitřní pocit přijetí** je to, co jim stále může chybět. Pro identifikaci těchto dětí s českou společností, resp. místní komunitou, a pro jejich celkovou psychickou vyrovnanost je navíc důležité, když přijetí neprobíhá v rám-

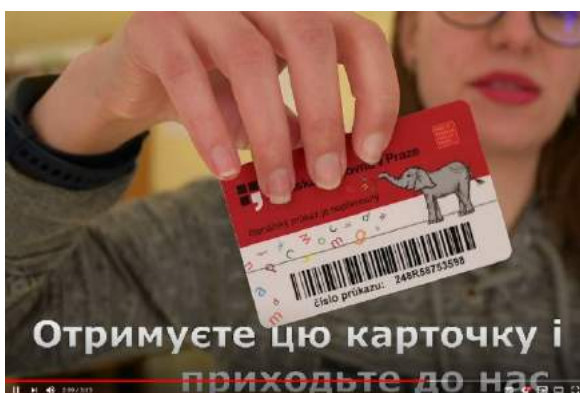
ci asymetrického vztahu, tj. „hostitelé“ blahosklonně přijímající „hosty“, kteří nemají co nabídnout. Pocit užitečnosti, který knihovna dětským dobrovolníkům nabízí, může **zahladit mocenské nerovnováhy** a tak se stát významným činitelem plné integrace do místních komunit.

Po vypuknutí ruské agrese na Ukrajině a následném příchodu velkého množství ukrajinských uprchlíků otestoval výzkumný tým další aktivitu s dětskými dobrovolníky. Šlo o krátká propagační videa (cca 2-3 minuty) s pravidelnými dětskými čtenáři daných knihoven s ukrajinským či ruským mateřským jazykem. Video svým obsahem oslovovala dětské ukrajinské uprchlíky, kteří navštěvují okolní školy. Cílem této aktivity bylo zprostředkovat stručné informace o knihovně (jak se do ní dostat, co je v ní zajímavého, jak se zaregistrovat a půjčit si knížku, co dalšího v ní lze dělat) nejen dětským pohledem, ale také v rodném jazyce ukrajinských uprchlíků. Dětský dobrovolník byl předem instruován, co by ve videu mělo zaznít, ale jinak měl volnost v tom, jakým způsobem informaci podá a co zdůrazní. Opomenuté informace či upřesnění byly dodány formou vložených titulků v ukrajinštině. V případě, že se nepodařilo najít vhodné dětské dobrovolníky, vytvořily se videa knihovnicemi v dětských odděleních. Nevýhodou bylo, že už k dětem nepromlouval jejich vrstevník. Výhodou ale naopak to, že děti na videu zvala k návštěvě tvář člověka, se kterým se nepochybně v knihovně setkají a budou muset komunikovat. Krom toho knihovnice neopomněly říct vše, co by děti z jejich zkušenosti měly vědět. Jazyková bariéra se ve druhém případě překonala pomocí ukrajinských titulků. Video s knihovnicí a knihovnicemi lze také natočit s cílem oslovit rodiče (matky) uprchlických dětí, tj. obohatit je více praktickými informacemi a celkově tak prodloužit délku videa.

V dané aktivitě byly požádány o spolupráci knihovnice, které dobře znají své čtenáře. Knihovnice následně samy vytypovaly a oslovily pravidelné dětské návštěvníky ukrajinského či ruského původu. Z důvodu ochrany soukromí se dbalo na to, aby video proběhlo se souhlasem rodičů a aby byl rodič přítomen po celou dobu natáčení. Technicky probíhalo natáčení velmi snadno, jelikož k němu stačí fotoaparát s videem nebo smartphone. Video se následně sestříhalo a za pomoci ukrajinských spolupracovníků se vložily titulky.

Vzniklá videa využily školy v okolí knihoven a promítaly je mimo jiné ve třídách s ukrajinskými uprchlíky. Ve výsledku tak posloužila třem cílovým skupinám: knihovně, kterým pomohla plnit svou společenskou roli též ve vztahu k nově příchozím cizincům, případně vyzkoušet si práci s dětskými dobrovolníky; samotným uprchlíkům, kterým se srozumitelně a přístupně poskytla informace o tom, jak jim místní knihovna může pomoci; a také zde dlouhodobě usazeným dětem ukrajinského (v jednom případě i ruského) původu, kteří mohli zažít pocit, že jsou pro většinovou společnost užiteční a potřební.

Fota: O. Klípa

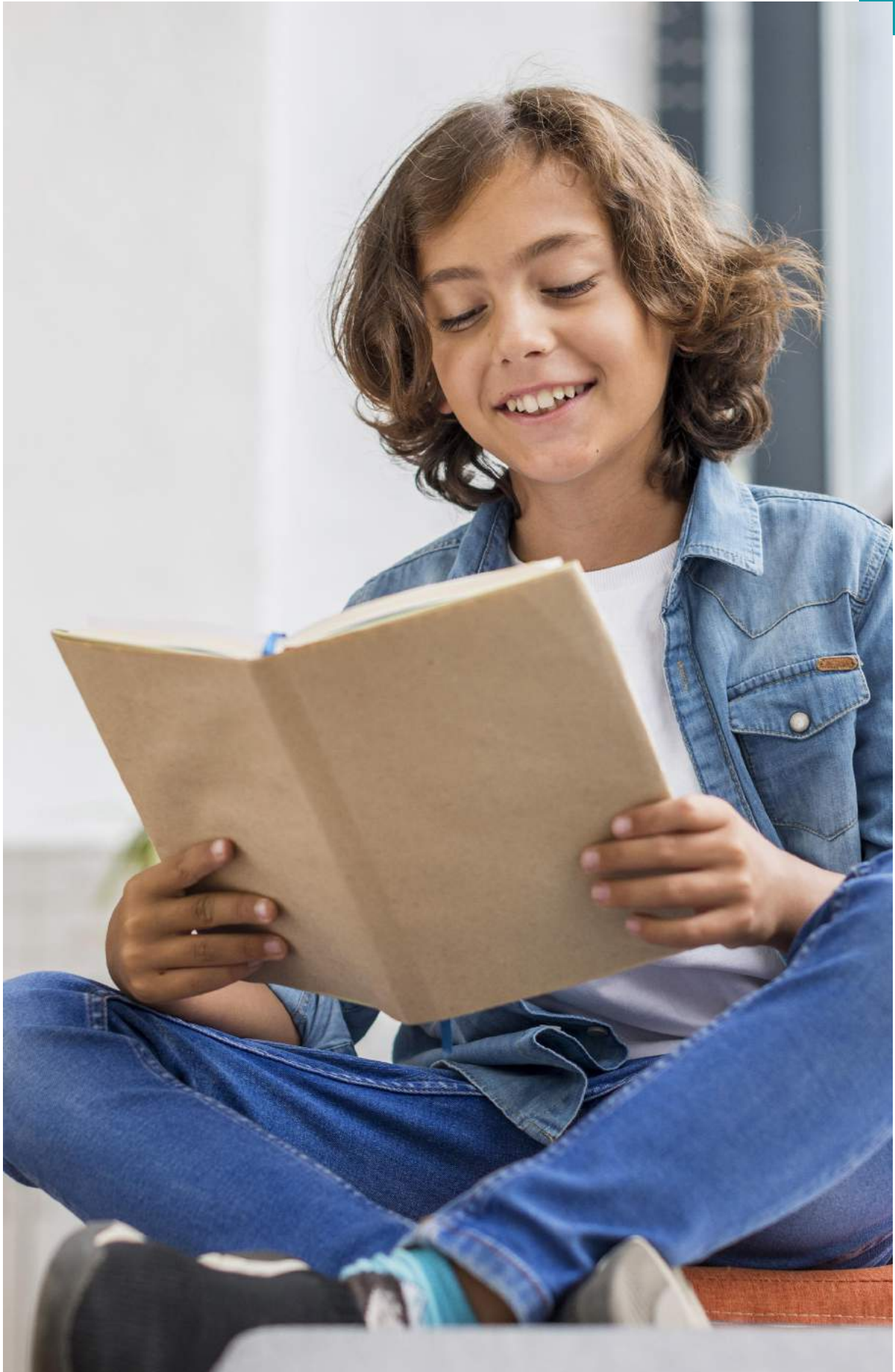
Přes všechna zjevná pozitiva, které práce s dětskými dobrovolníky nabízí, jistě není snadné se tímto směrem vydat. Klíčová je zde bezesporu role knihovníka či knihovnice. Pokud má knihovna možnost přijmout nové pracovní síly, měla by se orientovat nejen na standardní knihovnické kompetence, ale právě na **schopnost oslovit děti a mládež**. Takový pracovník může obohatit a diverzifikovat celý knihovní tým právě proto, že bude zapadat spíše do škatulky skautského vedoucího, než knihovníka. K výběru nového kolegy či kolegyně by tak mohli být přizváni zástupci neziskových organizací pracujících s mládeží v dané lokalitě. Jistě je výhodou, byť ne nutně podmínkou, aby byla daná osoba věkově blíže cílové skupině a získala si tak snáze jejich důvěru.

(oddělení pro děti v knihovně v Dobříši s knihovníkem Radkem Hasákem, foto: O. Klípa)

Pokud knihovna možnost přijetí nových spolupracovníků zaměřených na děti a mládež nemá, měla by se zaměřit na patřičné proškolení těch stávajících. Užitečné **kurzy** nabízí řada organizací, firem nebo orgánů veřejné správy (např. MŠMT). Doporučit lze kurzy centra pro dobrovolnictví HESTIA, školící v koordinaci dobrovolníků, nebo Institutu kontaktní práce zaměřené například na komunikaci s dětmi, identifikace a řešení jejich psychických problémů, vedení malého týmu nebo psychohygiena a prevence syndromu vyhoření. Kromě vzdělávání ze strany profesionálních poskytovatelů je ale neméně důležité využívat „horizontální“ předávání dobré praxe knihovnami navzájem. Například knihovna Třinec organizuje **seminář „Mladí v hledí“** pro knihovníky, kteří pracují s mládeží nebo se na tuto činnost chystají. Kromě přizvaných odborníků si zde sdělují zkušenosti právě jednotliví knihovníci a knihovnice z různých institucí.

Především je ale potřeba docílit celkové změny náhledu na mladé uživatele knihovny jako dobrovolníky. Jak během výzkumu uvedla jedna z knihovnic, dětský dobrovolník pro ni znamená podivínský introvert s tlustými brýlemi, který pomáhá zakládat knihy do regálů... Práce s dětskými dobrovolníky ve zde naznačeném smyslu tak znamená začít přemýšlet o dětech – nejen z rodin migrantů – jinak.

Autor textu: Mgr. Ondřej Klípa, Ph.D. | Členové výzkumného týmu: Ondřej Klípa,

Barbora Menclová, Michal Kryl, Selma Muhič Dizdarevič, Petra Kolaříková |

Praha | 2023